

Un tigre a París

Cristina Rivas

Narratives

Angle Editorial

Un tigre a París

Narratives

162

© 2023 Cristina Rivas

© William Daniels - Panos Pictures,
per la imatge de portada

© 9 Grup Editorial, per l'edició
Angle Editorial
c. Mallorca, 314, 1r 2a B / 08037 Barcelona
T. 93 363 08 23
www.angleeditorial.com
angle@angleeditorial.com

Disseny de col·lecció i de portada: J. Mauricio Restrepo

Primera edició: setembre de 2023
ISBN: 978-84-19017-77-2
DL B 14662-2023
Imprès a Romanyà Valls SA

No és permesa la reproducció total o parcial d'aquest llibre,
ni la incorporació a un sistema informàtic, ni la transmissió en cap forma ni per cap mitjà,
sigui electrònic, mecànic, per fotocòpia, per gravació o altres mètodes,
sense el permís previ i per escrit dels titulars del copyright.

Un tigre a París

Cristina Rivas

O Baixar al-Assad, o cremem el país.
Consigna pro-Assad corejada
als carrers de Síria

*Nous laissons la vérité venir à nous quand
nous partons...*

FADWA SULEIMAN

*I wanna live like common people
I wanna do whatever common people do
Wanna sleep with common people
I wanna sleep with common people
like you...*

«Common People», Pulp

Per a la Fadwa.

*Per a les persones amigues que m'han ajudat
amb les mudances, les literals i les figurades.*

Un dinar a l'òpera

La Fadwa va morir i a mi m'agafava la dèria de traçar la nostra història —meva, de la Fadwa, del temps, de l'època que ens va tocar viure juntes— i de posar-la en ordre per entendre perquè no em desfeia del seu espectre. En tot cas, no la podia deixar morir del tot. La nostra no va ser una història lineal, ni llarga, ni tan sols va ser una història, penso, de vegades. Però ella se m'apareixia com a interlocutora i se'm confon encara a la meua vida d'ara, quan li parlo mentre em preparo una cafetera o la roba per quedar amb tal o tal altra persona. Ella també em parla, esclar, però poc, perquè ella és de poques paraules. Múrria. Sempre que la veig se'm presenta amb aquell jersei de color bordeus, de coll girat i màniga massa llarga, i aquella ombra d'ulls blava que s'escampava per les parpelles, com una diva. Gairebé sempre fuma i seu en un tamboret a la vora d'on jo feinejo. Jo li faig un cendreret de paper de plata perquè després el rebregui i el llenci a la brossa. Si em troba capficada perquè no he fet això o allò o perquè he perdut més temps del compte mirant sèries absurdes o perquè em cauen els pits, sem-

pre em respon el mateix: «Tant se val tot, t'has de morir igual».

Si em fessin resumir la nostra història, diria que va anar així: la vaig conèixer al restaurant de l'Ahmad, quan jo ja vivia al pis amb cortines del districte 19. Vam passejar moltes vegades agafades del bracet. Al cap de poc va desaparèixer, perquè ella era actriu i no podia més de ser espectadora, de mirar-se la guerra per televisió, de llegir-la als diaris, de comentar-la amb els curiosos. L'exili, deia, no està fet per les persones d'acció. I es va esfumar. Quan ella es va recuperar de la malaltia de la pena, la vaig retrobar per gran alegria meva amb una força nova. Potser vaig mig trobar en ella el que havia anat a buscar a París. Potser ella, m'agrada pensar, va veure alguna cosa en mi. Hauria jurat que érem una esperança l'una per a l'altra. Més endavant va passar que jo vaig parir. Poc després que Baixar al-Assad traspassés la línia vermella que havia de suposar una intervenció dels Estats Units, jo vaig tenir un nen. Si Baixar al-Assad atacava amb armes químiques, Barack Obama havia promès intervenir-hi per aturar-lo. Però no, va resultar que no. Si jo paria un fill, ens n'havíem d'ocupar entre tots dos. I tampoc. Cadascuna va viure el propi estrall com va poder, sense demanar gaire ajut a tercers, perquè tot plegat era massa. Jo vaig tornar a Barcelona ben escaldada i amb el nen, el meu fill-sorpresa (no perquè no me l'esperés, no, sinó perquè de vegades em sorprèn que jo hagi pogut fer una cosa semblant, tan perfecta: amb dues cames i dos braços i dos ulls i tots els dits de les mans i els peus). A la Fadwa se li va acudir posar-se

malalta i morir-se. «Ens falta un Déu?», preguntava. Ella sempre tan efectista.

Dels nostres moments plegades, la memòria me'n conserva records particularment vívids. El dia que la Fadwa va reaparèixer després d'haver-se esfumat sense donar cap mena d'explicació ja era el tercer de pluja sense pausa. Pluja i vent d'aquell que fa que et costi caminar i que desplegar el paraigua sigui una idea de principiants. Aquell dia jo estava tova, de llàgrima fàcil. La caixa del supermercat m'havia renyat. A la dona li havia semblat que jo tenia el cap als núvols i que no anava prou ràpida a l'hora d'omplir el cistell de la compra a mesura que les ampolles de llet, la mostassa i el sabó de rentar la roba rodolaven cinta avall. Jo me'ls mirava com una simple espectadora d'un circ en miniatura. «Com? Ho sento. No, no tinc la targeta Monoprix, gràcies.» La vaig insultar molt fort per dins i vaig lamentar no haver triat la cua de la caixa d'autoservei, que em sembla un invent infernal. Quan tornava cap a casa, em venien ganes de plorar perquè tenia la regla i perquè no em venia de gust passar-me la resta del dia entre aquelles quatre cortines estampades. Tampoc no em veia amb ànims de passar pel «bar dels guapos», el bar del veïnat ple de cambrers ben plantats on havia conegut en Dani, que s'havia convertit en el «meu» bar de cafè i diari. En Dani havia trobat una feina de persona normal en un estudi de disseny gràfic i, alhora, el documental ens havia quedat ben encallat. M'havia quedat sense companys de «flaneries», el diari no m'encarregava gaires cròniques, Síria encara cremava i feia tres

setmanes que no feia l'amor (en dèiem així, llavors). «El Francès» em deia que no podia, que estava massa cansat. Als vespres, tan bon punt arribava, es treia de seguida les sabates ben enllustrades, s'afluixava el nus de la corbata i engegava la tele per mirar-se les notícies de les vuit. «Oh, com em relaxen», deia ben escarxofat a la butaca. Ell només volia pau i que el deixessin tranquil. Jo pelava cebes, patates, carbassons i pastanagues per fer cremes de verdures amb pebre d'Ezpeleta i em moria de desig de fondre'm en aquell home tan moreno. Pensava «què li deuen fer, a la feina, joder». El deixaven estabornit. I el meu cap se n'anava a les històries de les presons sirianes, o a la del pare d'en Rady, que era oftalmòleg i que es va quedar sense ulls, allà davant mateix d'un Rady de set anys que ho va veure tot i que no ho pot oblidar perquè una cosa així no s'oblida. Una mica se m'escapava el riure. No relaxen gens, les notícies. Que macabre, tot. Em vaig preguntar si en Rady podria fer l'amor. Hauria apostat que sí.

Aquell dia, la Fadwa va salvar-me de no sé quin abisme. En forma de mail i de disculpa i de poemes escrits en àrab, «què et semblen?». Em volia veure: «Demà. És possible?». Em va citar a metro Bastille, banda escales de l'òpera.

No feia gaire, «el Francès» m'hi havia convidat, a l'Opéra Bastille. El vaig haver de despertar al final de la funció.

—Estava molt cansat, però t'ha agradat, a tu? —va preguntar després de badallar.

I jo li vaig respondre que sí, que molt, però que els contes de nimfes del bosc sempre són millors en companyia d'algú despert i que l'escenari, amb aquella piscina que

feia de llac, m'havia semblat d'aparador de botiga de mobles d'última moda.

—T'has tornat francesa? —va riure—. Mai no acabes d'estar contenta.

—Au va! Voldré que em tornis a convidar, ets el millor company d'òpera del món.

—Almenys no he roncet —va fer picant-me l'ullet.

I el vaig agafar de bracet perquè per anar a l'òpera m'havia posat talons dels incòmodes. «Això és París, això és París», deia la veu poca-solta. Aquell dia estrenava un jersei de caixmir i em picava tot. «Quan arribi a casa el posaré al congelador», li vaig dir a aquell senyor tan alt. Havia llegit en una revista que allò era el que calia fer per evitar les picors de l'angorina. D'alguna manera ell va connectar l'angorina amb les «Ratetes» i em va explicar que així era com s'anomenava les nenes estudiants de dansa de l'Òpera de París. Les «Petites Rats» eren en un origen nenes pobres en qui les seves famílies dipositaven esperances de prosperitat: si eren mitjanament talentoses, exhibir-se al món de la dansa les podia fer guanyar els favors d'algun amant ric. També ho havia llegit en una revista.

En sortir del metro a Bastilla, el meu telèfon va emetre un sorollet. La Fadwa m'havia enviat una foto amb missatge: «He agafat taula i t'espero asseguda aquí». A la foto, s'hi podien veure un tros de cel gris i un rètol verd i blanc amb el nom del restaurant.

Vaig recordar com li agradava quedar a la vora dels teatres. Just abans de les funcions al Sara Bernhardt, el bar

enganxat al Théâtre de la Ville de la plaça Châtelet, per exemple. «Vull sentir les presses de quan sona la campaneta, veure com els futurs espectadors buiden les copes corrents, arrepleguen jaquetes i desapareixen.» Ella defensava que tot allò era senyal de civilització i que després de la funció aquelles persones ja no serien les mateixes. Aquelles observacions no s'ajustaven a la idea que jo tenia del que ha de ser un líder revolucionari i em feien témer que potser la Fadwa d'abans d'unir-se a la seva primera manifestació no m'hauria seduït de la mateixa manera. I si ni tan sols m'hagués caigut bé? El meu jo de fa vint anys tampoc no li hauria agradat a ella, suposo. Per això ens havíem trobat llavors. Va ser arran d'aquelles trobades al Bernhardt que les dues vam voler saber més sobre qui era l'actriu cèlebre que donava nom a aquella cafeteria.

Una tarda va venir la Florence, una amiga que vaig fer a Damasc a qui havia retrobat a París per pura casualitat. «La màgia del Middle East», en dèiem, del fenomen. Quan me la van presentar, ella escrivia una història sobre teixidors de seda a Síria i estudiava arpa mentre jo bevia àrac i festejava amb l'àrab clàssic. La Florence va ser la primera persona que m'havia parlat de Chez Ahmad com a punt de reunió dels artistes sirians a París. Quan li vaig explicar que allà hi havia conegut la Fadwa, de seguida va voler que quedéssim totes tres:

—Vols dir la Fadwa Suleiman? No m'ho puc creure.

La Florence s'havia promès amb un sirià exiliat a Mont-real i coneixia perfectament quins eren els noms propis

d'aquella revolució que aviat es diria guerra. I va resultar que ella, que també era cantant d'òpera i professora de francès per a estrangers, en sabia un niu, de la Bernhardt. Ens va explicar que l'actriu s'escapolia del teatre i dels seus assetjadors per una porta secreta que donava a aquell mateix cafè, que repassava els textos ben arreparada a dins d'un taüt i que tenia per animal de companyia un caiman que bevia xampany. Segons la Florence, la «divina Sarah» patia d'uns dolors terribles a una cama, que va decidir fer-se amputar per una qüestió pràctica. L'amputació li permetria sortir a escena sense recargar-se de mal. La Florence anava embalada:

—La cama amputada, la dreta, que es conservava fins ara dins d'un pot de vidre amb formol a la Universitat de Medicina de Bordeus, és notícia perquè ha estat suplantada no fa gaire.

La Fadwa l'escoltava, entre divertida i absent. La Florence li va demanar si volia que parlés en àrab i ella va respondre que no, que preferia practicar el francès amb una professora de francès per a estrangers.

—Una cama suplantada! D'on ho treus tot això, Florence? Sembla broma! —vaig preguntar jo.

—Ho he tret de *Le Monde* —va fer molt seriosa ella—. Us ho resumeixo: tot fa pensar que quan l'antiga Facultat de Medecina es va traslladar amb el seu petit museu de relíquies a un nou edifici, la cama autèntica es va extraviar. Algú va voler resoldre l'assumpte amb discreció i va substituir la cama perduda per una de «nova» sense tenir en compte que havia de ser una cama dreta!

—Quina cagada, oi?! —li vaig demanar jo expressament a la Fadwa, com per integrar-la a la conversa.

—No ho sé, «ma belle», no ho sé... —I jo veia que volia riure, però tenia aquella mirada perduda de quan ja fa estona que has perdut el fil.

—I la teva cama què fa? —va interrogar-me de sobte la Florence, com per canviar de tema.

Va ser allà, a la terrassa del Bernhardt que vaig explicar a la Fadwa «allò de la cama». Va ser allà que vam parlar del mal i de l'olor de granada de gas. D'aquella picor que se't posa als ulls, de com se't mor la carn i de què vol dir «fer necrosi». Va ser allà que ella va parlar del seu fill i de la seva mare i de Latakia, la ciutat on s'havia banyat al mar per darrera vegada, va dir. Aquella llista d'enyors era la seva necrosi, el teixit que, tot i ser mort, fa un doloret constant. Sobretot quan plou. Llavors jo encara no podia saber què vol dir enyorar un nen de set anys.

La Florence va dir que necrosi venia del grec i que era una paraula amb dues arrels: «cadàver» i «teixit». Es va mirar el rellotge de polsera i va alçar unes celles molt finament depilades: «Tinc cita per Skype amb Mont-real i haig de marxar volant». Va buidar la copa i va desaparèixer amb el tiquet a la mà: «Aquesta és meva!».

No és fàcil travessar la plaça de la Bastilla i jo sempre, sempre, sense excepció, surto per la boca de metro oposada al lloc on vull arribar; o sigui que em va tocar donar la volta a la plaça a peu i sense paraigua. Plovia sobre la

terrassa coberta del restaurant —quart dia de pluja— i la Fadwa s'havia estimat més seure fora perquè volia fumar sense parar. La vaig trobar de seguida.

—Estic xopa! —la vaig prevenir quan se m'acostava per abraçar-me.

—I alta! —em va respondre amb un somriure d'àngel trist.

—És que duc plataformes —I vaig aixecar una cama de costat, per ensenyar-li unes botes de canya alta i sola de goma ben gruixuda.

L'abraçada va ser llarga. Ella em va dir «ossudeta meva».

Li havien crescut molt els cabells i ja no vestia de negre. Duia un jersei de coll girat, de color de vi. Damunt de la taula, hi tenia una carpeta. «T'he demanat ànec. Una cigarreta?». I jo no fumava, però vaig acceptar.

—T'he enyorat —vaig dir-li nerviosa com quan es queda amb un nòvio poc consolidat. I vaig atrevir-me a preguntar-li per què havia trigat tant a respondre els missatges.

—Ho sento, no he estat bé —va fer amb to de disculpa.

—No m'estranya, he parlat amb en Rady... I veig les notícies i... Ens partim una gerra de vi?

—I una ampolla, que pago jo —va dir ella amb una alegria inusual—. Pren el vi que et vingui més de gust.

Li vaig preguntar de broma si li havia tocat la loteria i llavors vaig veure-li el gest de la mandíbula premuda.

—Escolta'm bé —entre els dits, li tremolava la cigarreta—: fins ara no podia permetre'm ni un sol cafè dels que m'he pres amb tu. Oi que ni tan sols hi havies pensat? Ara tinc els diners de l'editorial, tiquets restaurant i una

invitació d'una residència d'artistes. Deixa'm celebrar-ho! Tu ja m'has convidat prou.

—D'acord! Però amb una gerreta de mig farem, eh?
—Realment, no tenia el cos per beure més del compte.

Vaig fer un gest al cambrer per demanar-li una gerreta de vi negre de la casa. Sempre és bo, a París, el vi de la casa i les editorials no paguen pas tant. Ella va reprendre el fil.

—Quan vaig entendre que el meu país ja no existia, que no hi havia res a fer, em vaig posar al llit. Necessitava tornar a algun lloc, no sé quin. Potser a l'úter de la mare o als moments exactes en què ella em posava la mà a la galta i em deia «Lluneta de plata!». S'hi estava bé, tota nua, a dins del llit. Hi fumava i hi menjava les poques vegades que em venia la gana. De vegades també era capaç de masturbar-m'hi. M'hi passava el dia sencer, ben emboirada. Fins que un bon dia vaig obrir els ulls i vaig mirar al voltant (de fet, és que vaig prendre consciència que existia «un voltant»). El pis era un femer, els cendres i els cubells de la brossa vessaven i no podia recordar la darrera vegada que havia canviat els llençols... —En aquell moment es va acostar el cambrer amb la gerreta i ella va fer una pausa. Quan aquell senyor amb davantal va acabar d'omplir-nos les copes, ella va reprendre el fil—: Fadwa, em vaig dir, o et tires a la via del metro ara mateix o endreces tot això. O matar-se o dedicar-se seriosament a la vida, m'entens?
—Va fer una pausa, com per deixar que les seves paraules m'arribessin al moll de l'os—. Llavors, vaig netejar com una posseïda, fregant de genolls a terra. Tot feia olor de ta-

bac i de menjar xinès. Em van venir basques i llavors vaig recordar aquell nen fill d'uns veïns a Homs, que vomitava cada vegada que sentia el bronzit d'un avió. Vaig vomitar per una estranya empatia. Ho vaig fregar tot, també les parets, amb lleixiu. Mai més menjaré xinès, t'ho prometo, mai més. El tabac és que no el puc deixar, però s'ha acabat definitivament el menjar xinès. Després, mig marejada d'aquella olor forta de detergent, vaig trucar a un amant i el vaig convidar a venir —va fer una altra pausa per reanimar la cigarreta abans de seguir—. Li havia donat instruccions i les va seguir al peu de la lletra: pica a la porta i no parlis de cap manera, ni per acomiadar-te. Tampoc no esperis que jo et parli. Llepa'm la cara. Primer de tot ens vam mirar als ulls, com per confirmar que ens podíem desitjar. Respiràvem fort i sense deixar de mirar-nos ens vam anar despullant. Vam passar una estona així, a peu dret, i no ens vam tocar fins que ell em va agafar en braços. Jo em vaig enganxar de cames a la seva cintura, com un mico. Va fer un gest amb el cap. I sí, era cap allà, el llit. No vam articular paraula. El plaer ho cura tot.

—Neteja i amor, quin tàndem —vaig dir no sense admiració—. Jo no sabia a qui trucar si hagués de fer l'amor per salvar-me.

I ho deia de debò.

—No és amor, però sí el que necessitava per tornar a connectar amb la vida. Com un medicament, saps? El meu cos funciona, vaig pensar. Després, vaig acabar d'escriure un llibre. De fet, el tenia tot al cap. O a la panxa, sí, més aviat a la panxa. Mira, aquest és per a tu —va treure

un llibre prim de la carpeta que jo ja havia vist al damunt de la taula i que ara reposava a la cadira, amb les bosses i les jaquetes—, és un monòleg.

Li vaig demanar que me'l dediqués i ella hi va gargotejar alguna cosa en àrab que vaig pensar que ja em llegiria al metro de tornada.

—Em podeu gravar llegint-lo, si voleu i si t'agrada, esclar, però res de preguntes!

Li vaig explicar atropelladament que en Dani s'havia convertit en una persona assalariada, amb diners i sense temps, que treballava per un altre, que l'hauria de convèncer perquè fes alguna trampa a la feina i s'escapés per gravar. No li vaig confessar que havíem mig abandonat el documental, que ens havíem quedat sense forces i sense ànims perquè les peripècies d'un grapat de refugiats sirians a París no interessaven ningú; tampoc no vaig verbalitzar que s'havia imposat la idea que Baixar al-Assad era ja el menys dolent d'entre els dolents, que s'havia convertit en un mal menor al costat d'un exèrcit rebel poc cohesionat i del Daesh, el grup terrorista que començava a fer furor entre els productors de documentals i els periodistes estrella.

En aquell dinar, la Fadwa em va explicar que havia decidit reviure i jo només podia pensar que s'havia volgut morir i jo no me n'havia adonat. El magret d'ànec amb cebetes era suculent. No vam voler postres, només cafè. Ella va insistir a pagar, «i busca una data per gravar». I em va tornar a fer el somriure d'àngel trist. El cel gris pesava.

Al metro, de tornada, vaig trigar a desxifrar la dedicatòria: «que la revolució sempre estigui en nosaltres». I em va sonar a proverbi. Vaig saber que havíem de gravar-la perquè ella no era una persona com les altres. I per si li venien altre cop les ganes de morir-se.

Quan vaig arribar a casa encara plovia i algú a la ràdio va fer la broma francesa que em fa més gràcia del món: «Millor que ploqui avui que no pas quan faci bo». Duia els mitjons ben xops. Li vaig escriure un missatge a en Dani: «Mante! Quin dia et pots fer el malalt a la feina? La Fadwa vol que la gravem.» I vaig afegir-hi una emoticona amb dues mans unides en forma de prec. O no, perquè ara no sé si l'emoticona de les mans unides existia el 2013.